„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на цел табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 16. У Новом Саду у недељу 30. јануара (11. фебруара) 1883. ГОДИНА XVIII.

РЕАКЦИОНИ „РЕФОРМАТОР“ СРПСКЕ ЦРКВЕ.

I.

У борбу српског народа са црквеном реакцијом уплео се последњих дана прошле године неки крештећи, дисхармоничан тон, тон пун ароганције, политичне незрелости и безграничне охолости.

Мислим овде „Посланицу“ протосинђела Емилијана Радића.

Исти господин, који је почетник како на пољу црквених наука, тако и у животу црквено-политичном, устао је на ноге лагане, узјахао је помамна хата своје напетости, те је бацио рукавицу целом православном Српству и почео је „ауторитативно“ да разлаже начели превославне цркве, и да декретира основу управе према захтевима истих.

Протосинђел, који има у предсобљу архијереја да пази на цјеломудрије његово, послужио се таквом формом за саопћење својих мисли, са којом су се само апостоли и свети отци служили, кад су основе вере христове варварским и поганичким народима тумачили.

Види се, да г. протосинђел ставља себе на исти ступањ савршенства са кога су апостоли и св. оци своје посланице шиљали, а „одвећ бедан српски народ“ ставља у категорију првих незнабожаца и поганика.

У оваковим околностима, ми би олако и на брзо могли свршити са смешном охолошћу „хранитеља цјеломудрија“, не би нас много труда стало да порушимо зграду која је заснована на темељу лажних аргумената, и не би у том погледу дуго морили пажњу читалачке публике овога листа.

Али како смо уверени, да г. Емилијан Радић проповеда назоре и тежње црквене реакције, о чему нас уверава сравнење ове посланице са основним мислима операта архијерејског синода — и да по томе овде управо немамо посла са г. протосинђелом Радићем, него са целом реакцијом односно са оваплоћеном идејом г. Германа Анђелићем, како смо уверени на последку да је ова посланица поникла са том тенденцијом, да са лажним сколастичким и доктринарским ставкама непосвећену публику приправи на средовечне јерархичне уредбе синодског предлога, — то сматрамо за своју публицистичку дужност да се упустимо у меритум лажних доктрина и кривих конзеквенција „ауторитативнога богослова“ и да докажемо, да у обрану синодског операта ни ауторитативни богослови у свој богатој ризници свога црквено-политичног, догматичког и историчког знања нису у стању правих разлога наћи.

Оваква свеза између синодског пројекта и посланице, држим да је тако очевидна да није нужно ни доказивати.

У овоме листу је у своје време наглашено било, да је основна мисао пројекту архијерејског синода она средовечна идеја, по којој је јерархија у цркви све и сва, а народ или технички: паства према јерархији од прилике је оно, што је стадо према пастиру.

Баш са доказивањем ове доктрине почиње посланица и доказује или бар труди се да докаже, да је то заиста тако, да народ у управи цркве и свега онога што је историчким путем уз цркву прикопчано нема тражити никаква права, шта више да је српска црква онда кад је припустила световњаке автономној управи, постала шизматичка, т. ј. да се одцепила од светог православља.

Из ове полазне тачке опредељује посланица појам каноничке митрополије и обележава управу исте. Тако долази до резултата, да је архијерски синод највиша управна, судска и законодавна власт а митрополит да је највиша персонална власт у том управном организму.

Све ово показује тесну свезу ове посланице са управним пројектом архијерејског синода, она заклања за каноне и догме организацију јерархичну, каква је у архијерејском синоду спремљена и која је са наше стране у своје време довољно карактерисана била.

С тога дакле, што је црквена реакција командовала у борбу г. Емилијана Радића, да са својом познатом швадронадом покуша забунити свет у погледу оправданости наше народно-црквене автономије, морамо стрпљиво прегледати цео овај посао, целу ову масу цитата и извора са којима се с једне стране подкрепљује свевласт јерархије, а с друге стране се отурује народ са свог автономног положаја у ропски одношај послушних овчица.

Према датом материјалу прегледаћемо најпре разлоге, који говоре о одношају јерархије и народа, са гледишта црквенога права, нарочито пак са историчног гледишта српске цркве. Прегледаћемо даље разлоге, с којима се доказује, да је архијерејски синод највиша управна, законодавна и судска власт. Том приликом обележићемо у кратко значај провинцијалних синода у прошлости и садањости, нарочито пак у прошлости и садањости српске цркве. Пређемо онда на значај достојанства митрополит-патријарха, говорићемо о његовим правима и дужностима у прошлости и садањости, и испитаћемо у колико је истинито оно, што г. протосинђел у хатар властољубљу свога шефа „научним путем“ доказује. После свега овога покупићемо утиске које је на нас ова прва посланица учинила, сравнићемо начин мишлења и начин ратовања садањег протосинђела са делима и осећајима пређашњих српских патријара и архипастира; то ће сравнење обелоданити заблуду и поквареност што је овладала у данашњем новом поколењу црквених веледостојника.

Прво и најглавније питање, основ целом систему управе који је у посланици изложен, јесте одношај између клира и паства.

Према нашем становишту, које почива на историчној прошлости српске цркве у овим земљама, задаћа би била посланице, да је обележила одношај јерархије према српскоме народу. Не паства, него српски народ стоји овде према јерархији.

Нека не мисли г. Радић да је ово фраза, не, ово је истина пуна знаменитих последица, јер други је одношај цркве према паству, а други према једном народу. Народ је политичан појам, дочим паства не значи ништа више него скуп верних. Одношај цркве према народу је дакле налик на онај, што постоји међу црквом и државом.

То особито важи, за наше прилике, где је државна власт иноверска и где је српски народ као политичка целина дошао у ове земље и као такав стекао привилегије како црквене, тако и политичне природе.

Привилегије, на којима је почивала автономија и повластице српске цркве, дароване су народу српском, и то за сјајне услуге његове учињене овој земљи и прејасном владајућем дому. IX. законски чланак 1868. год. такођер задржава то привилегијално становиште, те узакоњује донде постојеће фактично стање у корист народу православноме.

Народ дакле српски као политична целина извојевао је, у буквалном смислу, автономију своје цркве. Онај дакле уплив, што је српска држава око црквене управе вршила, задржао је себи народ српски по преселењу у ове земље.

Нико није до сад у сумњу доводио, да ли је тај уплив оправдан, нико ни од јерархије ни од народа. Шта више ово начело, које се развило историчким путем у српској цркви, показало је досад пропагативне снаге. Пример зато је автономни устав романске митрополије. Романски народ има захвалити автономију своје цркве историчком развићу српске цркве.

Кад овако стоји ствар, у оваквом историчком развићу немогу се на постале институције, које су се из датих прилика органично развиле, — просто применути уредбе из времена првог хришћанства, оне уредбе које регулишу одношај између клирика и лајика.

Кад је српски народ ступио у права српске државе око црквене управе, кад је тај народ и спасао својом крвљу и својим пожртвовањем не само слободу вероисповеди, него и автономну управу, кад је тај народ огромним пожртвовањем подигао цркве и школе и засновао фундације за релиђијозне и просветне цели, кад је тај народ извојевао својој јерархији и целокупном свештенству сјајан положај међу веледостојницима ове земље, — кад је све то тако, онда питамо ми, је ли праведно, је ли достојно, је ли заслужено да тај народ својом вољом упливише на управу цркве, школе и фундација?

Г. Радић протосинђел српске православне митрополије **први је**, који је устао, да докаже да то није право, јер се канони томе противе. Г. Радић је први који је након скоро двеста година од како је српски народ у овим земљама, први устао да докаже, да је српска црква шизматичка црква, да се одцепила од православља . . . Г. Радић протосинђел те исте цркве!

Цео пак остали свет, па и државна власт ове земље, признају и поштују историчку прошлост и оне институције, које су се на основу тог историчког процеса органички развиле. Нико на свету до сад ни за српску, ни за романску митрополију чије се усудио, да каже да је шизматичка једино због тога што је световњацима уступила автономни уплив у управи спољне цркве, школа и фундација!

Јели протосинђел српске митрополије позван, да на основу идеја што се је у страној апсолутној држави попабирчио, ауторитативно изрече шизму српске цркве? —

Да је то посве празна реч, што г. Радић каже, да дојакошње уредбе које нормирају партикуларно право око управе наше цркве познају јерархију као управни, а паству као управљани елеменат, то ћемо имати прилику доцније показати.

Што се пак канона тиче, то нити је у стању господин Радић ни ико други на основу самих канона и св. писма доказати своју тврдњу, нити смо у стању ми доказати противно, а и не држимо за целисходно — упуштати се у овом листу у неплодну теолошку распру.

Међу тим да ли је уредба јерархична di-

ЛИСТАК.

КАЛУЂЕР И МИРЈАНИН.

Станко: Сретни ти дан сестро! — Здраво Милутине!

Милутин и домаћица: Добро нам дошао Станко; — па како си?

Станко: Како сам? — (Милутину) Та ти знаш: — деца болесна; — па немарим што и ја с њима и због њих патим, ал кад помислим, да од тих болести и последица бити може, што ће за сав век њихов заостати, онда ми се срце у грудима стеже. Ужасно је за родитеља, када на то помишљати мора, да може у својој деци и наказе одхрањивати.

(Синчић Милутинов утрчи у собу и повиче):
Тата, ево иде чика Хилариос!

(Зачу се куцање на врати и домаћин викне):
Слободно!

Хилариос (ушавши у собу): Слуга сам понизан; јесте л' ради гостима?

Милутин: Добрим увек ради.

Домаћица: Изволите сести, господине!

Хилариос: (после посебног поздрава и руковања седне на софу): Ја сам без сумње ваш разговор мојим доласком прекинуо; — изволите га продужити, ако и ја присутан смем бити.

Станко: Небеше ништа, што и ви чути не би смели. Баш се овај час јадах због болести моје деце и причах како ме страх са могућих последица обузима.

Хилар: Деца су болесна — па ће и оздравити. Нетреба се то баш тако у бригу бацати.

Милутин: (смешећи се). Виш, мој брале, то само ми, који смо родитељи, схватити и патити знамо, — а ова сретна господа о свему томе ни појма немају.

Хилариос: Моја господо, да ви мало дубље у наш калуђерски живот завирите, можда — неби толико среће у њему нашли!

Станко: Јест! — Борба за животни опстанак је бурна; конкуренција око подмиривања дневних потреба тако је силна, да под њеним теретом данас сви слојеви људског друштва стењу; — ал од свију, ожењени највише сносе! — Кад се код мене данас десетеро грла, као у птичића, отворе, ваља их здравом храном заложити; — па да је то све! — Камо других тисућ потреба? — Где је одело, огрев, средства за умно и душевно образовање? — па тек кад болест навиђе! — — Колко сам пута, о том размишљајући, сам себе запитао: „Та одкуд ти већ снаге, да све то подмириш?“ — Тек у овакој борби окаљен човечији син осећа да је прави човек, — човек од најмање власи на глави, па до последњег атома у вокту новином и — тада га његов мушки понос до највиших сфера уздиже те кличе: „Царју небесни, утјешитељу душе истини — та и ја сам у нечем теби раван; и ја сам извор живота; и ово мене се један мали свет креће: ја сам му врело бића и достојанства људског. — Хвала ти творче! — одржи ми снагу да до краја дужност своју савестно вршити могу!“ Ето, видите, — па, поред свију јада с којима је брачни живот скопчан, озбиљно вам кажем, да срећи ниједног калуђера незавидим и, да ми три Даља дате, калуђер неби хтео бити.

Хилариос: Та немишљах ја то, већ узмите на ум, да се ми у свету ни као људи показати несмемо.

Станко: Реците боље: „Не би смели.“ — Ја не питам какав је живот калуђерски; — ја знам само какав му је почетак. — Кад когод у калуђере хоће, ваља му на свето јеванђеље заклетву „целомудрија“, „сиромаштва“ и т. д. положити. Први корак дакле, којим он у нов живот ступа, то је лаж, и то свестна лаж, јер сваки добро зна, да је ово, на што се заклиње, природи људској противно и да у метежу живота одржати не може. — Лаж! — лаж је извор свију зала, ал ово већ није више ни проста лаж, — ово је лажна заклетва, коју сви грађански закони најстрожије казне! — Кад помислим каквих последица по живот једног калуђера први му корак имати мора, кожа ми се јежи. — Ето! — тај морални упљувак у вама, то је ово са чега ни једном калуђеру не завидим и држим, да би већ само тога ради крајње време било, да промене у вашој цркви наступе, јер света црква учи што је истино и спасоносно, — па како се може у цркви институција трпити, што се на извору свију порока и зала оснива. —

Хилар: Да, да! — Људи вашег кова све би мењали. Зар се нисте већ доста од православне цркве удалили? — Колко сте већ до сад наша права оштетили? — Вселенска православна црква је основ, на ком ми стојимо, као свето усвојила. Не само да га и даље крњити не дамо, већ ћемо и оно, што сте нам до јако отели, натраг потражити! —

Милутин: А шта смо ми од вас отели? Да није — што смо наш стародавни удео у управи цркве и школе заузели?

Хилариос: Јест, јест. — Канони свете наше цркве јасно кажу, да смо ми господари: ми пастири а ви овце. — Наше је да учимо и располажемо а ваше, да слушате! — Шта ви на то велите, госпо? —

Домаћица: Ја знам једну латинску реченицу која вели: „taceat mulier in ecclesia“ (жена у цркви нека ћути). — И ја бих се о женску скромност огрешила, кад бих у разговор утицати хтела. — Но вам искрено исповедам, да добре разлоге радо слушам.

Хилариос: Моје, јел' те?

Домаћица: Не, већ у општа.

Станко: Е, мој господине, кад ви већ у те жице ударате, онда дозволите, да и ми ћутати не смемо. Знамо ми врло добро, да међ црквеним правилима има и таквих, што ви мало час наведосте. — То су створови оних мутних, средовечних времене где је хришћанска вера тек правог корена хватати и свој спољашњи облик добијати почела. Наравна ствар, да је тада прва потреба била, какву таку — може бити за тадашња времена и добру — организацију јој дати, да расуло не наиђе. — Ал

vini или humani juris, да ли даље аутономија световњака иде на супрот уставу црквеном, или се са њом слаже, у том погледу нека ми је слободно упутити г. доктора теологије на обилату већином полемичну литературу, која се око ових питања већином међу католичким и протестанским писцима изродила.

Неће дакле бити ни по мутним ставкама каноничког права ово питање тако чисто, да то г. Радић као непобитну истину просто декретира.

Шта мисли у том погледу католички писац др. Конек, чија се књига о црквеном праву у опште јако уважава, баш са своје објективности, види се из овога.

. . . . . „Црква (католичка) не само да путем патроната, нарочито путем именовања, на што млоги католички владаоци имају права, даје места упливу световњака око попуњавања црквених звања, — него би услед аутономне организације католичке цркве световњацима знатна правна сфера припала, по којој би како на унутарњи тако и на спољни живот цркве, нарочито пак на руковање са црквеним имањем одлучнога уплива добили, — што се никако неби противило суставу католичке цркве. Проширење уплива лајика иде само на учвршћење црквене управе“.

Ово каже католички писац о католичкој цркви, која је увек осорнија била у погледу определења јерархичне свевласти него православна. Па кад автонимна управа световњака у цркви не противи се уставу католичке, у колико се мање противи то онда уставу православне цркве!

Још нешто би приметили г. Радићу. Била је реч о протестантима. У делима протестанских писаца наћи ће г. Радић, ако нам савет послуша, те их узчита, млогу истину, наравно и млогу неистину што се односи на црквену управу. Том приликом ваљда ће пасти г. Радићу на памет и то, да је за православну цркву не само срећа него и сведочба прилагодности њених управних начела, што таку кризу није прешла, какву је католичка црква прешла са реформацијом.

Да ли ће помислити онда г. Радић и на то, да је автономном организацијом прешла српска црква у овим земљама све оне кризе, које услед свевласти јерархије кад тад морају у животу цркве наступити? Те кризе, као што нас учи историја, постају онда, кад „паства“ до неког ступња културе дође, те је женира да буде само послушна овчица онаквог пастира који није ни у длаку бољи него она?

Кад све то промисли г. протосинђел Радић, онда нека суди о дубокој политичној свести пок. патријарха Рајачића који је на сабору од 1861. год. кад је била реч о автономном делокругу конгреса рекао:

„Синод ће остати при канонима, а сви други предмети, који су општи као н. пр. дотације епископа, свештеника, фундације, школе, морају се оставити општем конгресу“. (Види „Радња благовештенског сабора“, стр. 179.)

И нека суди онда о свести и патриотизму покојнога патријарха Самуила Машировића који је при отварању конгреса 1869. г. овако се изразио:

„Свима нама, који смо потребе народа с више стране познали, не може на ино но срдачно се радовати састанку нашем, како с тога, што је то припознати једини пут, којим се нужде и потребе наше у реченом обзиру свестрано испитати могу, тако и с тога, што је поново састанак овај наш поуздан знак, да ће установе наше произилазећи из периодичног саборисања и саветовања нашег бити задахнуте владајућим духом времена, те тако и све плодове овога у црквено-просветном животу нашем показати.“ (Види дра Павловића српски народни сабор 1869. стр. 50.)

Па онда даље:

„Сазвао бих вас, велим, раније и зато, да одмах заузмемо онај давно жељени и сад получени положај, који нам осигура IX. зак. чл. од 1868, — тврда, ова ограда старе саборске установе наше, освештане израженом њему вољом законодавних фактора општег отечества нашег.“

После свега овога мораће му бити јасно, како је јадна улога реакционога реформатора данас у српској цркви!

Нови Сад, 29. јануара.

— Ових дана разнела се је по нашој вароши вест, да је г. др. Светозар Милетић на смрт оболео. За цело ће се сваки пријатељ народа и поштоваоц Милетићев обрадовати, што смо у стању по вести, коју смо из најпоузданијег извора добили, јавити, да се је стање здравља у г. Милетића на боље окренуло и да лечници његови још не губе наду, да ће га у животу одржати.

— Добили смо 1. број „Фрушке Горе“, лист за народно-јавне, привредне, поучне и забавне предмете, што га у Митровици, „у срцу китњастога Срема“ издаје г. К. Трумић.

У чланку једном под насловом: „Шта ми хоћемо“, прича нам г. К. Трумић, шта управо он хоће, или, шта би све он хтео, кад би могао. Он би хтео да помоћу неке свезе без обзира на веру и народност помири Србе са браћом Хрватима, и радећи на том, вели он даље, неће се обзирати на можда (sic!) противна мнења у „Застави.“

Ми смо у нашој скромности мислили, да се сваком ваља потрудити око тога, како би се баш с обзиром на веру и народност, т. ј. с обзиром на равноправност свију вера и народности, дакле и наше, дошло до споразума и братског мира са Хрватима. Но г. Трумић довикује нам, да је он пронашао пут, којим се до свега тог и без обзира на веру и народност може доспети. Како, да ли се само нами, или само Хрватима, или и нами и њима ваља одрећи своје вере и народности — па ако би ово последње, ваљда као нешто најравноправније било, шта би онда на место наше и хрватске вере и народности имало да ступи — о свему томе не прича нам г. Трумић ни беле. То је, да богме, за сад још његова тајна. Но ову тајну расветљује нам и сувише та околност, што г. Трумићу ова „абсолутна самосталност“ његових назора ни најмање не смета, да с једне стране покуша довести све народности, дакле и нашу, „у склад са интенцијама земаљске владе под дичним баном, грофом Пејачевићем,“ а с друге стране, да захвали „нашем јединпу“, „што је своје делце (разуми: посланицу) учевним градивом тако утврдио, да се проти математичкој истини борити неда.“

Да г. Трумићу поред оваке „самосталности“ није нужно обзирати се на „Заставу“ или „други који корифејски лист“, то му радо верујемо. Ко тако хоће да пише, као он, томе је довољно прегледати из „Сремског Хрвата“ и — „Турског Народа.“

Изборно кретање у Крајини.

— Из **суњског среза** јављају нам, да је за 25. о. м. у Стази, и то у опћинском уреду заказан био од неких бирача бирачки састанак ради договора о избору посланика. На овај састанак, веле нам даље, да је позван и дубички предстојник, — у ствари пак стоји сазиву овог састанка баш овај предстојник за леђи, који је помоћу неких слабих Срба рад, да на том састанку истакне владиног кандидата. Но свесни Срби у овом срезу надају се, да ће браћа њихова још за рана увидети, шта се с њима у истини смера, те да ће од уреченог састанка одустати. Да ли се је ова нада испунила, о томе до сад још нисмо извештени.

— У „Српском Колу“ изишао је под шифром „—н.“ а насловом: „Куда ће Крајина“ чланак, који у виду неких политичних и стратегичних разлога светује Србима, да се окану српске самосталне странке, те да уђу у владину странку. Разлози кулминирају у том, што су по пишчевом назору, Срби слаби, да сами за себе нешто извојују, јер само четвртину становништва Троједнице сачињавају, те по томе у најбољем случају само четвртину посланика могу у сабор послати, и даље, што се, опет по његовом назору, још није све покушало, што је требало да се покуша.

Сироти крајишници, овој се сведочби за цело нису надали. Кад им је ваљало на бојним пољима за туђе интересе побеђивати Талијанце и Французе, онда нису били слаби — ал кад им у свези са браћом њиховом из провинцијала на уставном пољу ваља борити се за своје рођено право, онда су слаби — јер ту не решава храброст, него већина гласова. Па? Зар је господин писац заборавио на онај период у аустријском царевинском већу, када је опстанак уставоверне владе од цигла 2, словом два далматинска гласа зависио, баш за то, што већина решава? А да шта би тек онда било, да су у питању на место два, двадесетипет гласова били? Или г. писац мисли, да ће се све начелне партије брже боље у једну једину хрватску владину странку претопити само зато, да г. писац с тим разлогом његовим буде могао имати право? Што се пак тиче тога, да ли се је све покушало, ми мислимо, да су сви, па и Срби крајишници са свим на чисто с тим, да јесте, и да је још само преостало, да се лелече, мољака и пузи тамо, где се неоспорна права има, захтевати. Коме би овај последњи покушај могао подносити, не ћемо да испитујемо, но да поносним крајишницима, који су као и браћа њихова у „провинцијалу“ само у праву свом, кад захтевају да им се име, слово, црква и школа призна и законом ујемчи — да њима тако што неће никад на памет пасти, о томе смо тврдо уверени. Ако је влада бана Пејачевића у истини тако праведна и мирољубива, као што је нека пера цртају, она нека искрено и поштено са својим назорима ступи на видело. Избори су ту, сад је томе време. Жмуре се играти нећемо ни с ким, а најмање с владама. А ако је до искреног и поштеног измирења, томе ће самостална српска странка најмање на путу стојати.

Политички преглед.

И у **аустријском царевинском већу** дошло је до велике саблазни, којој су до сада два посланика из Галиције, витез Камински и адвокат Волски пали на жртву и којој ће, као што изгледа, и више њих, како од стране посланика, тако и министарских чиновника на жртву пасти. Прави узрок целој саблазни лежи у покварености бервијанског барона Шварца. Овоме је за руком испало, да улови посланика Каминског, који је целог свог века као карактерн човек важио — у своје нити, те да преко њега изради, да се нова галичка трансверзална жељезница њему као главном подузимачу преда у радњу. Шварц је за ову интервенцију обећао Каминском провизију од 625.000 фор. а. вр. Да ли поштеним, ил можда и другим којим путем, то се још не зна, но доста то, Камински је свој задатак подпуно решио, јер је заиста Шварц градњу жељезнице као главни подузимач добио, ма да по цифри самој није био најјефтинији. Али кад је Камински и по своју награду, т. ј. по тако звану провизију отишао, њему се даде одговор, да ће му се у име провизије дати 25.000 фор. ако хоће, ако неће, нек чини, што зна. Камински се упропасти — Шварц пак да не би изгледао као подла варалица, домунђао се је са себи равнима, са шефовима Лендер-Банке, те је код ове депоновао своту од 625.000 фор. али тако, да они Каминском понуде само 25.000 фор., почем, вељаху, остатак има да се подели међу оне, који су поред Каминског, такође много припомогли, да Шварц добије ту градњу, а то су неки пријатељи Лендер-Банке, по свој прилици Шварц сам. Камински се реши да преда тужбу и заиста је и преда преко свог пријатеља и посланика Волског. Тим поводом дође цела ствар на јавност, и како је пољски клуб, коме су ова два посланика припадала, на прву вест о овој прљавој бервијској ствари решио, да оба посланика имају да одступе, то су ови с места као такови своју оставку дали. Но тога још није доста. У седници од 27. о. м. интерпеловали су због ове свари др. Ригер, гроф Хохенварт, витез Грохолски и кнез Лихтенштајн, дакле посланици свију странака владу, хоће ли у овој ствари истрагу повести и кућу о успеху исте известити, и даље, шта ју је побудило, да ову градњу изда Шварцу као генералном подузимачу, на место да ју дала је појединим мањим подузимачима, или ју је градила у сопственој режији. Пославик Коп пак ставио је предлог, да се из целе куће изабере и изашље једна истражна комисија од 15 чланова, која ће целу ову ствар, у колико у јаван интерес засеца, испитати и кући своје мнење поднети. Претрес свог предлога биће прве идуће седнице на дневном реду. — Ово је стање ове одијозне ствари, која ће свакако још дуже времена бечке парламентарне кругове занимати. Овај нам случај по ново сведочи, како је право имао онај, који је први нагласио, да је бервијански витковлук епидемичан, да зараза његова окужи и отрује све, што јој близу дође — и не само то, него да и жртву своју, ако јој ова међу тим већ није дорасла, с оним цинизмом издаје, коме ћемо равног само у ђудождера наћи. Јадни несретници Камински и Волски изгубише једним махом све, чиме се образован човек дичити и поносити може и ко зна шта оног првог као градоначелника вароши Станислава, овог другог као адвоката од њихових предпостављених власти чека. А Шварца? Он ће остати, који је и био, јер он спада у ђифтински „крем“, који има привиле-

---

су се тадашњи „свети отци“ и за вас за строга правила побринули, јер, господине, то беху строга, неумитна времена! Има дакле и таквих канона, што би на садање околности стварно примењени, сва ваша дела па и вас уништили. Што њих не цитирате? — Ви бар треба да знате, да је црква организам, који се развија, а историја нам казује, да се ваша православна црква и развијала. Право обележје православне цркве баш у том лежи, да је — либерална, децентралистична — свима народима, што њену веровисповест прихватише, у оквиру кардиналних принципа, слободан црквени развитак давала. Тако је ваша српска православна црква постала, која у нечем свој особени облик има; тако руска, романска и т. д. И само се на тај начин разјаснити даје она појава, да су сви православни народи тако чврсто са црквом својом страсли и да она, тако рећи, саставни део народности чини. — Па ви сама католичка црква, тај прототип апсолутне хијерархиске форме, није се од тога сасвим сачувати могла: Галиканска црква вам је доказ за то. — Ми смо дакле, као што рекох, нашу православну цркву на чисто српском земљишту развијали и са потребама и особинама народним у склад доводили. На путу томе не може се стати, јер тешко оном организму, што на путу развића заставе а тешко и народима, који се тако окореле — петрифициране — цркве приврженицима зову.

Хилариос: Српска провинцијална, аутокефална црква је православна и као така, чисто епископална. Хијерархија је у њој господар а други слушају. — Сав рад наш мора дакле на то управљен бити, да је на стари темељ доведемо. И ја вам и опет кажем, да ћемо то и учинити. — Изредићемо ми то већ, што но веле, као Наста ташке!

Станко: Охо! — стани мало кале! — Наша пословица вели: „јаче село од медведа.“ — Ви сте огањ раздора јако распирили, но чувајте се само, да у њему ви несагорете! — Вама је до православља стало? — Та да је то, зар га ви неби прво озгоре сачували, шта више, по канонима први сачувати морали? — Ал кад тамо, ваш умни Ефијалт проведе непријатеља криумђарски до у гњездо наше цркве. Што не потегосте канове, којих толико има, да туђина у васртају задржите?! — Али да, ви пред најмањим писарчићем министарским пузите, но спрам „верних“ треба се у положај господара бацити. Јасно је дакле да вама није до православља стало, већ до масних места, а с православљем шта било. Ви сте се у вашем engangement-у тако јако заукали, да исход ваших тежња само унија, католицизам бити може. Наравно да код оних, којима сте се обрекли, ви сами собом без народа ништа невредите, зато је главни смер — план — ваш, да њега најпре згњечите, како би за ваше цели и пробити гипкији постао.

Хилариос: Ха, ха, ха! — Ми и католицизам!

Станко: Немојте се смејом усиљавати, ствар је сувише озбиљна зато. — Реците ми шта значи увлачити туђински уплив при решавању наших најглавнијих црквених питања? Шта значе посланице на народ управљене, што су чисто на католички калуп ударене и из којих само католички дух веје? — Није л' то приуготовљавање народа, да се и на католицизам свикне? — Та зар није католичка пропаганда већ у срцу наше хијерархије овладала и то у виду католичке жене? — Ил ви мислите е се у народу незна, да су све промене, што су се у последње доба у нашој цркви збиле, посредовањем те жене учињене? — Кад калуђер, првосветитник цркве, rendez-vous по манастирима даје; кад се јавно у једни коли са том женом у башту вози, дочим оза њене фамилије — као харем — у други коли за њима иде, — има л' безобразнијег цинизма, који грозније православље исмејати, обрукати може? — То је шкандал, кога српски православни свет досад ни у сну снити није могао! — Ми који смо у свету живили познајемо врло добро моћ жене што се човечијег срца лукаво докопа. — Non audet Stygius Pluto tentare, quod audet effrenis monachus plenaque fraudis anus (ни бог пакла несме да покуша, што је кадар разуздан калуђер и пуна порока, матора жена)! — — —

гију, да се свима пороцима у корист себичности своје окаља и опет да остане у гласу „либералног“ грађанина и угледног — „кшефтсмана.“

Аустријски емисери и агенти по Арбанашкој пали су већ и индиферентним турским властима у очи са своје агитације, коју особито међу католичким Арбанасима развијају, бунећи их, да се ради утеловлења, односно окупације своје обрате молбеницама аустријском спољашњем звању. Последица овога је, да је Порта наложила, да турске власти ове агенте, без обзира на њихов лични положај, одмах имају ухапсити, чим би на једног или другог наишли. „Пешт. Лојд“ смеје се овом налогу портином, као бајаги, да није нуждан, почем све оне вести нису истините. Ми би пак мислили, да би боље било уповорити неке одвећ ревносне консуле и консулчиће, да се мало узму на ум, јер Турци ни иначе не маре много за дипломатску етикецију, а особито онда, кад им се овакн налог изда.

Русија у истини тражи ушће од Килије за себе, т. ј. да под надзором европске комисије може у том ушћу сва права господарска вршити. „Пешт. Лојд“, који сад већ и сам почиње признавати, да није више гласило спољашњег звања аврстријског, мисли, да неће бити истина, да је гроф Калноки на ово захтевање руско пристао, него ће свакако бити вероватнија она верзија, по којој ће Аустро-Угарска у овом питању онај положај заузети, што га заузме Инглеска и остале у конференцији заступљене велесиле. Дакле у овом питању није Аустро-Угарска највећма интересована дунавска сила, него Инглеска, а кад се треба безобзирно башкарити према малим подунавским државицама, онда да богме нема те силе на свету, која би у дунавском питању била тако јако интересована као Аустро-Угарска. Ништа преко досљедности!

У **Француској** је све запето у очекивању, какво ће решење сенат о претендентском закону донети. Већина комисије сенатске је истина против решења коморе. Ако би и сенат био, онда би заиста крајње време било, да се овај скуп људи, коме међу републиканским установама никакова смисла нема, просто укине. Поред коморе, која се и у оваком случају овако умерено уме да влада, није нуждан никакав, а најмање оваки сенат.

ДОПИСИ.

= **Банија**, 23. јануара. Нестрпљиво очекивате, да чујете за изборно кретање у Крајини. Почело се. Ластине бирачке изложене су и тешко да гди каква приговора, рекламације на ластине има. У обћинским уредима нашим већим делом су наши људи, чистог карактера, није им до службепог швиндловања стало. Но неки неповољни гласови по негде избијају на површину, но надати се, да ће људи, који су са собом на чисто, пренути и скренути с пута полутанства, навраног опортунитета. — Оставимо личне интересе, изгледе на звања и још другог шта, што ту све у притаји сваки за себе постићи мисли; пазимо на прошлост и народњи српски понос, на лијеп глас „који је бољи него свилен пас“. А који занешен за личним интересом и породичним околностима изда српско име и народност, за уздарје добиће од народа презрење, осуђење.

Немислимо овог пута излазити на јавност са именима у надању, е ће сваки помишљајући на потиснути, до „пасмине“ презрени српски народ у Крајини, којим га све партаје хрватске частише, грдише, знати, где му је овог пута у изборном кретању место. Надамо се, да ће српски угледнији синови, трговци, учитељи, свештеници знати, какво становиште заузети требају; одбијајући са презрењем обећавања, занаривања агитатора хрватски јежована. Познајмо их по досадашњем дјелању.

Агитатори понајвише „Поворашки“ а у првом реду кат. свећеници, позвани од свог органа „Повора“ број 20. о. г. већ су развили дјелатност живу, долазећи у српске куће, да наше зборове, проповедајући лицемјерно слогу, братство српског и хрватског народа, нестидећи се исто тако обећавати, да српско и хрватско име као имена два у тројединци равноправна, признати желе, да ће настојати, да се имају школе предати, нама наше, а њима њихове; исто тако лицемјерно признају сад, да је „ћирилица“ писмо наше, као и њихово, и да ће се и они ћиријским писмом служити као њиховом ћириловом светињом. У политици иду још даље: Србији Босна до Врбаса. Остатак да припадне Хрватској, Херцеговина Црној Гори, па и Боку Которску уступају чак!

„Повораши“ тако сад податни, понудљиви, мислио би из уста им тече мед, а у срцу носе јед. Овако обећавају браћа свећеници римски који у чисто српским сресовима кандидирати мисле. Главом је то свећеник Долачки и биће их и више подобни јежована.

Рекосмо оволико, да наши српски бирачи чувају се вукова у овчијој кожи. Одбијајте таке лицемере. Непактирајте с таквима, да вас не уведу у искушење, јер та сорта људи, да постигне своју цјел, обећаваће брда и долине — а не подаш ли и његовим сплеткама, подметнуће ти издајство, нелојалност, да те упропасти, у сургун баци.

Српски бирачи, још једном пазите на ове лицемере, прибирајте се, уздајте се у светињу ствари народње, сви сложно српски програм усвајајући, ни у већини, ни мањини, са хрватским странкама недржећи, но стојећи тврдо уз српске самосталну странку, пођимо на биралиште.

Једино тако ћемо сачувати образ и понос српски!

Земун 22. јануара. († Даринка Теодоровића, Матерама.)

„Тужног мог живота ти једино благо,
Збогом, моја душо, збогом чедо драго!“
(З.-Ј. Ј.)

Ове речи песникове беху последњи опроштај једног супруга, г. Саве Теодоровића, катихете на кр. вел. реалци, прежалосних родитеља и све родбине од земних остатака младога цвета, покојне Даринке, коју данас прими црна земља — у свој наручај.

Та никога не беше, коме суве лице не оросише, гледајући скрштене беле руке и склопљене црне очи у вечној кући. А и како би могло људско срце издржати да не нађе лека у сузама, јер

„То је била невестица млада,
Мило чедо у самоме цвећу,
Пуно срце убавога нада....“
З.-Ј. Ј.

Вавда беше здрава и радина, али кад се назва мајком — јаох нама! поузда се у своју снагу и диже се пре реда, како ће нас невидовна жалост за увек снаћи. С тога са гроба овог закопаног злата опомињемо све сретне матере, да васпитавају женскиње за домаћице и матере, док је још њима на крилу. Одбаците лажан стид на страну, учите кћери ваше све, што ће требати за свој брачни живот, — па не ће цвет за цветом, звезда за звездом падати и губити се.

Спровод беше жалостан; света бејаше изванредно много, а и сам бог даде нам топао пролетњи дан. „Српска црквена певачка задруга“ учинила је своје, а и г. прота Вукадиновић рече на опелу лепо слово, у коме нам предочи „матер цркву“ као једину утеху, једини разговор у нашој туги и жалости. —д—

Дневне новости.

(Лица.) Марија Мауровић-Хофбауерова, учитељица више девојачке школе у Загребу, умрла је 23. о. м. у Загребу. — Фрања Павелић, знаменит грађанин града Бага, умрио је 10. о. м. — Црногорски кнез Никола отишао је био 22. о. м. у пратњи неколицине својих војвода с Цетиња на Реку, где се неколико дана бавио, ловећи. — Француски ђенерао Ламот-Руж умрио је 19. о. м.

(Новосадско варошко представништво) држало је јуче 29. јануара (10. фебруара) ванредну главну скупштину. Ова ванредна скупштина сазвана је у след отписа министарства трговине, у коме исто изјављује, да се с погледом на то што се свиларство у нашој држави све више распростире, те како у Панчеву подигнута свилара не може да задовољи потребе — одважило, узевши у обзир згодан положај вароши Новог Сада, а особито знатан полет, који се у свиларству у жупанији бачкој последњих година указао, у овој вароши подићи свилару (Seidenspinnerei) и позива варошку општину да ради подизања те свиларе земљиште у простору од једног катастралног јутра између пароброде станице и канала уступи, то земљиште пошто ниско лежи насути даде и 100.000 комада цигаља за здање поклони. Како ће подизање свиларе по варош ову од знатне користи бити, јер ће с једне стране велики део овдашњег становништва имати да себи сталног занимања нађе, а с друге стране, што ће и читава околина производе своје у овдашњу свилару доносити, то је варошко представништво, узевши с друге стране у обзир и материјално стање наше вароши, једногласно решило, захтевано земљиште за подизање свиларе бесплатно уступити, даље је за набавку цигаља и за насипање истог земљишта одобрило своту од 2000 форината под тим условом, да се за случај ако се у течају времена здање не би више за свилару употребљавало, варошкој општини има накнадити вредност земљишта по цени, што ће се онда определити имати. Свилара ће по свој прилици почетком овог лета већ довршена бити.

(Новосадски варошки одбор за састав листе виријаца) држаће 14. (26.) фебруара у 3 сах. после по дне у мађистратској дворани седницу. Рекламације ради двоструког урачунања пореза у смислу 42. зак. чл. од 1870. год. §. 23 примају до реченог дана до по дне писмено или усмено председник, одборски г. Т. Хирш, или бележник одборски, г. И. Ползовић.

(Будапештанско-новосадска железница.) Последња сметња, која није дала, да се железничка пруга од Будапеште до наше вароши отвори, уклоњена је. Јуче је намештен железнички мост на каналу између Новога Сада и Кисача. Извештени смо, да у уторак долазе државни надзорници, да целу пругу прегледе. Они ће одредити онда дан, кад ће се пруга полицајно прегледати. После тога ће се за кратко време пруга отворити, а то ће — као што смо даље извештени — бити по свој прилици крајем фебруара месеца по рим.

(Болничка задруга трговачке омладине у Новоме Саду.) У дотичној белешци у прошлом броју нашег листа стоји, да је задруга имала лане 3558 фор. 45 нов. примања, а толико исто и издавања. То је погрешка, и ствар овако стоји: Задруга је 1. јануара 1882. год. имала 2505 фор. и 2 нов. готовине, а у тову године 1053 фор. 43 нов. примања, што скупа чини своту од 3558 фор. 45 нов. Издавања пак у тову године имала је само 848 фор. 60 нов. Дакле, кад се одбило издавање од примања, остало је задрузи за 1. јануар 1883. год. 2709 фор. 85 нов. готовине. По томе је задружни иметак знатно ове године увећан.

(Потврђен угарски закон.) Будапештански службени лист од 27. о. м. доноси 2. фебруара (рим.) потврђен закон о порезивању доходака од главница, смештених по новчаним заводима.

(Беседа у Вел. Кикинди.) Вел.-кикиндска српска занатлијска задруга приређује на Сретење 2. фебруара у великој дворани окружне курије у Вел. Кикинди трећу беседу своју с игранком на корист свога болничког и сахрањивачког фонда уз суделовање кикиндског српског певачког друштва „Гусала“, а с овим програмом: 1. Товачовски: „Prijde Jaro“, пева мушки збор друштва „Гусле“. 2. „Мало просјаче“ од З. Ј. Јовановића, декламује Милена Замуровићева ученица IV. разреда. 3. Ф. Вит-а „Малакса дана ружичан зрак“, певају чланице друштва „Гусле“ госпођица Смиља Коићева и Милица Петровићева, прати их на гласовиру г. Роберт Толингер. 4. К. Крајцер-а „Вечерња песма“ из опере: „Nachtlager in Granada“ пева мушки збор друштва „Гусле“. 5. а) Ламури: Мелодија, б) Бокерини: Менуето, свира на виолончелу г. Роберт Толингер, прати га на гласовиру госпођица Анастасија Петровићева. 6. „Циганин хвали свога коња“ од З. Ј. Јовановића, декламује Стева Радак занатлијски шегрт. 7. „Коло“, свира на тамбурама овд. добровољно тамбурашко друштво. 8. Д. Јенко: „Међу браћом“, пева мушки збор друштва „Гусле“.

(Парастос Ђури Даничићу у Ст. Бечеју.) Јављају нам из Ст. Бечеја, да је одбор тамошње српске православне црквено-школске општине закључио, да данас, на дан Трију Јерарха даде парастос покојном научењаку нашем, Ђури Даничићу.

(У Јозефштату) у Чешкој било је, као што из Прага 27. о. м. јављају, крвава боја међу војницима, и том је приликом више њих тешко рањено.

(Из Доње Тузле) пишу „Срп. Гл“., како имаде тамо људи, који се у чиновнике броје, па знају да изварају на вешт начин новаца од појединих људи под разним одговором, па да после никад не врате. А има такођер и неких надри-писара, који се намећу, да странке у приватно-правним пословима пред судом заступају, па наравно то заступање бива само на штету дотичних странака. Речени лист наводи то с тим смером, да пажњу претпостављеној дотичној власти на то обрати, те да ова таком бесавесном поступку мало из ближе на прсте погледи.

(Српско лекарско друштво у Београду) држаће свој годишњи главни скуп на Сретење 2. фебруара.

(Именовања и умировљења у Србији.) Јован Жујовић, суплент у великој школи, постављен је за професера у истој школи. — Постављени су даље: Никола Деспотовић, предавач у смедеревској нижој ђимназији за суплента у истој ђимназији; Витомир Младеновић, предавач у ваљевској нижој ђимназији за суплента у истој ђимназији; Богољуб Тирић, предавач у нишкој ђимназији, за суплента у истој ђимназији. — За начеоника друге класе у административном одељењу министарства финансије наименован је Вукашин Ј. Петровић, начеоник треће класе истог министарства и одељења. — Стављени су у мир с мировином, која им по годинама службе припада: Јован К. Ристић, начеоник друге класе мерничког одељења, Никола Јовановић, начеорик треће класе архитектонског одељења, и Коста Х. Брзаковић, секретар пете класе, сва тројица у министарству грађевина. — Постављени су: за начеоника треће класе архитектонског одељења у министарству грађевина Андрија Андрејевић, мерник прве класе енжењерског одељења у истоме министарству, а за надзорника треће класе у енжењерском одељењу министарства грађевина, Велимир Антић, мерник четврте класе у истоме одељењу истог министавства.

(Попис становништва у Београду.) И у рејону топчидерском у Београду извршен је попис становништва, па је нађено, да има 767 душа, од којих су 549 мушких и 218 женских. По народности: Срба 416, Талијана 184, Немаца 39, Хрвата 70, Чеха 34, Словака 11, Бугара 5, Мађара 2, Румуна 2, Француза 3, Турчина 1. Међу њима има 297 писмених, а 470 неписмених.

(Век инглеских министара.) Говори се много, како је Гледстон при свем том, што је човек у дубокој старости, још тако вредан, раден и разборит државник. Поводом тога инглески лист „Пел-Мал-Газета“ доноси занимиву белешку о веку

Станко: Јест. Ал тих је увек тако мало било, да су спрама мирijада других изчезавали. Па баш то су они, што од своје „братије по Христу“ и највећа гоњења искусише. — Но вбиља. — Знам ја још једног. — Не баш давно имасмо једног епископа, што беше суште „правило вјери и образ вротости, воздержанија учитељ.“ — Ох, како је то диван призор био, кад се у дубини дворског прозора црна слика укаже те ватреним знацима љубави своју, косо преко пута станујућу, милостивицу раздрагавати и прежељкивати почне! — Све ваљане жене и девојке у суседству уклањаше се тада са прозора, да развитку те дивне појаве не сметају. — Па тек како је овај православни хришћанин уживати морао, кога је срећа послужила, да се после 9 сати у вече око епископског двора нађе: Из дворских врата помаља се импозантни стас, погледа својим јастрепским, несталним очима на све стране околине. Добро је! — Никог нема! — Одмах за тим уочиш како се једва дугачка сенка по од лампе не осветљеним местима улице лагано шуња, док на једаред — ако си неприметно у капији околној застао — не чујеш оштар шум дугачких хаљина — протрљаш очи и видиш, — о чуда! — је ли могуће? — да је ноћни јунак као рис са два три огромна скока у оближњу кућу улетио и свој плен у наручија зграбио! — Јел' те, господине, да је то озидателна слика епископа за православно хришћанство? — томе се барем језуитско начело пребацити не може: „si non caste, cante“ (ако већ немож' (живити) целомудрено а ти бар паметно). — О, па шта би се још све лепог о калуђерима рећи могло! — Кад би когод покајничке уздахе једне лепе, младе удовице, што у судској тамници своје грехе због уморства новорођеног свог детета испашташе, психички расточити знао; — кад би се, велим, сплет душевних побуда расплео, што оно очајничко јецање и нехотице на лепе усне избацује, те видело: ко је онај физични и морални виновник, што је ту лепу несретницу — само да себе спасе — у највећи морални понор, у злочин убиства свог рођеног детета бацио, онда би се тек знало, шта је калуђерство, шта су калуђери и каквим лепим плодом први им корак лажи урађа! Та ви сте, господине, на извору па ћете и то знати, каква се чуда на хоризонту нашег нижег братства догађају, какве ужасне злочинства збивају! — a bove majore discit arare minor (од старијег вола учи орати млађи). Па са тим моралним капиталом хоћете ви да православни свет учите, с њим да управљате и владате? — Ви пастири а ми овце?

— — — — — Mais apprends,
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Que ce n'est plus le ridicule temps,
Où le capuce et la toque à trois cornes,
Le scapulaire et l'impudent cordon,
Ont extorqué les hommages sans bornes.
Du vil berceau de son illusion
La France arive à l'âge de raison.
Et les enfants de François et d' Ignace,
Bien reconnus, sont remis à leur place.

(Знај, прошло је време, ово доба глупо,
— Што народ наплати, скупо и прескупо —
Кад су камилавке, с три рога шешири,
Испод којих бестид и лукавство вири,
Бројанице кад су, појас од ужета
Извудити могли угледа од света.
Из колекве своје, из заноса лажна,
Француска се диже, поносита, снажна,
Те чувиду здере и показа врата
Црној чети Фрање, Лојоле Игњата).

Ми овце, а ви пастири? — Ви! који то „верно стадо“ денунцирате, који му окове несреће кујете! — Но знајте, да нису као до сад те овце овде, да вам стрижа што богатија буде и, ма шта времена са собом донела, неће више то стадо за вама товаром греха осамарено — поћи, већ ће у одсудном часу тамо похитати, куда га бистри вид очију води. — Камо срећа да наш народ никада за вама пошао није, камо наша лепа срећа, да и 48. године наши оцеви за сујетном и завојитом главом калуђерчине пошли нису!

Хилариос: Па шта да вам на то у мојој смерности одговорим? — Молићу се богу, да вам грешне душе помилује!

Станко: Молите се, молите се, ал за ваше душе! — ако само Свевишњи молитву вашу саслушати усхте. — Ал ипак ме вас је жао. Те чујте мој пријатељски савет. Ви сте млад, здрав, красан, снажан човек, баш вас је природа за родитеља створила; — послушајте мене: скините ту хаљину што вам тако мало доликује, — ожените се!

Хилариос: Хм! — Лепа српска пословица вели: „у друштву се и калуђер ожени;“ та за то се ја тако радо у друштвима налазим. Знате, homo est animal sociale. (Човек је друштвено животно.)

Милутин: Ал зато Palingenius, онај искусни poëta stellatus и вели, кад о сачувању мира брачног говори:

Sed tua praecipue non intret limina quisquam
Frater, vel monachus, vel quavis lege sacerdos.
Hos fuge: pestis enim nulla hac immanior: hi sunt
Faex hominum, fons stultitiae, sentina malorum,
Agnorum sub pelle lupi, mercede colentes
Non pietate Deum, — — — — —
— — — — — — — — —
Raptores, moechi, puerorum corruptores,
Luxuriae atque gulae famuli: coelestia vendunt.

Lib. V. p. 99. v. 15—24.

(Калуђере гони највећма с твог прага,
Клони их се, клони, ко од сушта врага,
Јер ниједна кута овог нашег света
Није тако страшна и тако проклета.
Та измет су људски од смрдљива кала,
Извор глупе свести, талог свију зла,
Та вуци су они у овчијој кожи,
За новац се само називају: „бож'и.“
Жену, част и благо, па и мушко дете
Отимају, кваре те ђидије клете,
И у славу блеска и стомака свога
Та калуђер, брале, продаће и Бога!)

—ћ.

знаменитих инглеских државника. Из тога прегледа видимо, да је Гледстону сад тек 73 године, Биконсфилду је било, кад је одступио од владе 75, лорд Росел имао је 74, лорд Елдон 75, лорд Пелмерстон 81 годину. Кад се испореде те године са годинама, колико су министри били, излази ово: Гледстон је министар тек 19 година, Росел је министровао 24, Ливерпул 25, Елдон близу 26, а Пелмерстон био је 28 година члан владе. Гледстон је председник министарства близу 8 година. Пелмерстон је заузимао тај високи положај 9 година и 4 месеца. Ливерпул 15, Пит 18 година. Како ли су у другим државама ретки овако „стари министри"!!

Политичке вести.

— Заједничке министарске конференције у Бечу свршене су, и угарски министри вратили су се које у среду, које у четвртак дома.

— Младочешки „Нар. Листа" иште, да команда у аустријском домобранству не буде само немачка, него народна, као што је у Мађарској мађарска, у Троједној Краљевини хрватско-српска.

— „Гл. Црногорца" побија вест страних новина, која је јавила била, да су црногорски министри Радоњић, Пламенац и Церовић дали оставке, бајаги, што не могу да се сложе с новим министром унутрашњих послова. „Гл. Цр." вели, да су све те вести измишљене.

— Из Котора јављају 26. о. м., да се црногорско-турско повереништво за разграничење разишло. Бедри бег није био дошао на уречено место и време у Топал-Горицу, него се направио у Скадру болестан. На захтев црногорског повереништва, нека пошље место себе Садри бега, одговорио је Бедри бег, да за то нема пуномоћ из Цариграда. Црногорски повереници вратили се ва Цетиње.

— По предходној вести лондонској, требала се подунавска конференција у четвртак после по дне састати.

— Пловдивска вест јавља, да султан не ће да потврди прорачун румелијски, што га је покрајинска скупштина одобрила за 1883. год. Због тога је ђенерални гувернер врло живо представио Порти, нека султана склони, да се ок прође отпора, не би ли се нов заплет отклонио.

— Одбор француског сената за претходан претрес закона о претендентима држао је 26. о. м. седницу, па саслушао министре правосуђа и рата, који су бранили закон, како га је комора усвојила. По што се министри склоните, нацрта одбор у главним потесима извештај, којим предлаже, да се законски поднесак одбаци. За извештача одборског изабран је Алу. У парламентарним круговима држе за јамачно, да ће сенат одбацити поднесак. Ако то буде, кабинет ће дати оставку и Жилу Ферију биће поверено, да састави ново министарство. „Либерте" јавља, да је Греви конферисао 26. о. м. с Феријем.

— Неки талијански новинар имао је разговора с једним Французом, који се у овај мах у Горици бави, и овај му је рекао, да ће легимистанској странци у Француској доћи време раду, кад француска комора буде распуштена; онда ће гр. Шамбор морати издати већ спремљени манифест, јер томе је најбоља згода у ванпарламентарном времену.

— Из Кодња (Копенхагена) јављају, да данска влада хоће силама да разашље окружницу, па да им се потужи, што је прајска влада повредила не само уговоре, што су посебно међу Данском и Прајском закључени, него и просто међународно право, наредивши, да се узму у немачку војску дански поданици, што су у Шлесвигу настањени.

Народна просвета.

(Школа.— Књижевност.— Уметност.— Позориште.)

(Српско Учено Друштво у Београду) држи данас свој главни годишњи скуп.

(θ.) (Из „Народне библиотеке") браће Јовановића у Панчеву изашла је свеска 52. У њоји је „Емилија Галоти", приповвата трагедија немачког власичара Г. Ј. Лесинга. Трагедија ова позната је са наше позорнице и нашој широј публици, те се и несумњамо, да ће сваки пријатељ и свака пријатељица лепе књижевности похитати, да своју библиотеку овим дивним продуктом Лесинговог духа обогати. Цена је свесци 16 нов. или 35 пара, а може се добити у свима српским књижарама.

(† Јосип Шујски,) универзитетски професор у Кракову и чувен пољски књижевник и научник, о коме смо у прошлом броју јавили, да је тешко оболео, умрло је 27. о. м. у Кракову. Покојник је био члан господског дома аустријског царевинског већа и главни тајник краковске академије знаности. Он је оснивач историјске драме у браће Пољака, а обрађивао је и повесницу пољског народа. Тек му је било 45 година. Краковска академија закључила је, да га о свом трошку сахрани. Но погреб су му отишли из Беча министри Дунајевски и Зјемјалковски и многи чланови пољског клуба у царевинском већу, а тако исто отишли су знаменитији људи из свију крајева пољског народа, да му одаду послену почаст. Слава и дуг спомен покојнику!

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

(Три нове војничке поште у Босни) отворене су, и то: у месту Челебићу (у фочанском срезу), у босанској Дубици и у Кулен-Вакуфу.

(Аустро-Угарска и бернска железничка конференција.) Како из Берна 26. о. м. јављају, Аустро-Угарска пријавила је швајцарском савезном већу, да усваја закључке међународне бернске конференције, што се тичу техничких јединица у железничком промету.

(Источне железнице.) Из Сретца јављају, да је бугарска влада у Беч поручила, да не ће више учествовати у конференцији у четворо, по што она мисли, да је ствар због грађења Пирот-Средац-сарембејске железнице већ уређена.

Курс бечке берзе 29. јануара (10. фебр.)

Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.62
Наполеони	9.49
Немачке марке	58.55
Лондон	119.70

Колика је вода у Дунаву под Новим Садом.

Петак	28.	јануара	3 мет.	88	центимет.
Субота	29.	„	3 „	87	„

Метеролошки и хидрометарски извештај са новосадске станице од 6. до 12. јануара (по рим.) 1883.

Јануар	На 0° сведено стање барометра Милим. 700 + 7h	2h	9h	Средина	Температура ваздуха по Целзијевој скали 7h	2h	9h	Средина	За 24 сата температура највиша	најнижа	Падеж за 24 сата у милиметрима Висина	Врста	Притисак паре у милиметри 7h	2h	9h	Средина	Влага у проценти. 7h	2h	9h	Средина	Небо ведро = 0 сасвим облачно = 10 7h	2h	9h	Средина	Правац и јачина ветра. Нимало ветра = 0 Најјачи ветар = 10 8h	2h	8h	Висина воде у Дунаву у метрима	Висина воде под земљом у метрима	Температура воде по Целз.	Примедба.
6.	68.5	69.5	70·6	69·5	—4·6	—3·6	—6·6	—4·9	—2·0	—7·2			2·7	1·9	2·3	2·3	85	56	84	75	0	0	0	0	NE₂	NE₂	NE₂	5·33	5·19	1·0	Из јутра магла.
7.	69·9	68·7	66·4	68·3	—8·8	—6·0	—7·2	—7·3	—4·4	—10·0			1·9	2·3	2·2	2·1	85	79	84	83	0	0	0	0	NE₂	NE₂	NE₂	5·43	5·25	0·5	
8.	63·6	62·4	61·8	62·6	—7·7	—3·8	—8·0	—6·5	—3·6	—8·0			2·0	2·2	2·2	2·1	81	64	88	78	2	4	0	2	NE₂	NE₂	NE₂	5·58	5·28	0·5	
9.	61·6	61·6	59·5	60·9	—6·6	—4·4	—5·8	—5·6	—4·4	—9·6			2·5	2·6	2·6	2·6	89	79	90	86	10	5	0	5	NW₂	NW₂	NW₂	5·77	5·31	0	
10.	56·4	55·6	56·4	56·1	—4·5	—2·2	—5·2	—4·0	—2·0	—6·8			2·6	2·7	2·8	2·7	79	69	90	79	6	10	0	5	NE₂	NE₂	NE₂	6·00	5·37	0	
11.	56·0	56·1	59·9	57·7	—6·6	—1·6	—5·0	—4·4	—1·0	—7·8			2·5	3·4	2·8	2·9	92	84	90	89	2	4	0	2	NE₂	NE₂	NE₂	6·17	5·39	0·5	
12.	60·3	57·7	55.3	57·8	—6·1	—1·5	—2·5	—3·4	—1·0	—7·5			2·6	2·2	3·4	2·7	90	53	89	77	2	5	10	6	NE₆	E₅	NE₄	6·34	5·41	0·5	

ПРИМЕДБА. 1.) 7h, 2h, 9h значи, да се бележи у 7 сахата у јутру, у 2 сахата после подне и у 9 сахата у вече.
2.) Код ветра значи N северни, NE северосточни, E источни, SE југоисточни, S јужни, SW југозападни, W западни, и NW северозападни ветар.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
на
ЛЕТОПИС „МАТИЦЕ СРПСКЕ."

Као што ће нашем читалачком свету познато бити, „Летопис" је поникао из одушевљене тежње за напретком народне просвете, из натрене жеље, да се књижевност наша подигне и да се шири изображење међу нашим народом.

Да је „Летопис" том задатку своме одговарао савесно, показује најбоље садржина, која се налази прикупљена у „Летописима", од којих су до сада 133 књиге изашле на свет.

Али да би „Летопис" могао постати још више будиоником народне просвете, да би могао народу нашем што чешће лепо казивати све, што му ваља знати: раширен је досадањи програм „Летопису", те тако и опет доноси забаву и поуку, а излази и чешће — четири пута у години, у свескама у величини од 8—10 табака.

Обилати садржај од тринаест свезака, које су до данас изашле по овом новом програму, показује најбоље, да је „Летопис" својски прегао, да одговори тешком задатку свом: да постане књигом народном.

Како пак књижевност заузима главно место међу потребама народног живота, и како књижевност без народне потпоре не може се развијати с успехом: то уљудно позивамо наш читалачки свет на претплату на „Летопис".

Претплатна је цена за све четири свеске „Летописа" за год. 1883. само 2 фор. а. вр. Дућанска је цена свакој свесци 70 новч. а. вр.

Претплатни новци шаљу се унапред „Благајници Матице Српске" у Нови Сад, која ће сваком претплатнику уредно тачно шиљати „Летописе" поштом.

Умољавамо све врле родољубе српске, а нарочито све чланове матичине, да се приме скупљања претплате.

До одзива стоји, хоће ли моћи „Матица" развити око „Летописа" живљу радњу, или ће се опет морати вратити на стару меру.

Сви чланови матичини добијају „Летопис" на поклон, али су дужни подмирити трошак око његовог разашиљања.

С тога се и позивају сви чланови, који желе све четири свеске „Летописа" за год. 1883. поштом добијати, да пошљу у име поштарине 50 новч. а. вр. „Благајници Матице Српске у Нови Сад", да би им се могао „Летопис" тачно достављати.

„Матица" је чинила и чини и сада све што може, да би се ширила просвета и подигла књижевност наша: сада је на народу нашем, да делом потпомогне „Митицу" у том племенитом и узвишеном задатку њеном.

Матица Српска.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
„код светог Саве"

ПРЕПОРУЧУЈЕ ОВЕ

НАЈНОВИЈЕ КЊИГЕ:

Пера Сегединац, трагедија из повести народа српског, написао Лава Костић — — 1.—
Госпођа са камелијама. (La Dame aux Camelias) превео с француског Марко Јов. Цар 1.—
Српске народне приповијетке, скупио Вук витез Врчевић — — — — — — 60
Чича Томина колеба. Како су живели североамерикански робови, превео професор А. Матић — — — — — — — 40
Иста приповетка, са истока — — — — 20
Синева Солбакен, норвешка прича, превео К. Мостић — — — — — — — 50
Историја српског народа, написао Венијамин Калаји — — — — — — — 1.—
Честитке о имендану, новој години и разним другим приликама у прози и стиховима удешено за децу и одраслу младеж — — — — — — — 50
Miloš Obilić u narodnim pesmama (latinicom štampane) — — — — — — 15
Ђулићи уввоци, песме Змај-Јов. Јовановића 60
Исте у врло елегантном повезу са лепим златним словима — — — — — 1.—
Јакшића ђуре дела, књига I. II. III. по — 75
Ненадовића Љубомира П. књиге I. II. III. IV. и V. по — — — — — — — 50
Српске земље, од проф. Карића, с картом 80
Крај Драгутин, драма у V. чинова од Драгутина Илића — — — — — — 75
Слике из историје српске, од Станоја Бошковића — — — — — — — 80
Споменак, забава и поука деци, од Б. Константиновића — — — — — — 30
Три главне нар. свечаности, од Врчевића 1.—
Пјесме о рату руско-турском о бојевима на Плевни — — — — — — — — 20
Serbische Gramatik, für den Selbst-Untericht von F. Vymasal — — — — — 1.60

Српски књижари
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На место умировљеног учитеља г. Димитрија Давидовића овим се на вероисповедној основној школи у Срп. Неувини стечај отвара. Плата је учитеља 500 фор. а. вр., слободан стан са баштом. Од великог погреба, где позван буде, 1 фор., а од малог 50 новч. Учитељева је дужност: свакидашња настава у школи, у св. цркви појати и децу у појању црквеном обучавати.

Проситељи, који су учитељску школу у Сомбору свршили и мађарском језику вични имају првенство.

Рок је 4 недеље од првог увршћења овог стечаја.

Молбенице се имају управити на црквено-школску општину.

У Срп. Неувини 24. јануара 1883.

1—3 Паја Телечки,
парох, председник црквеношк. општине.

Објава.

Од стране управног одбора за руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, овим се до општег знања ставља, да ће се за време од дана закупа до 15. августа односно 15. новембра п. н. календару 1883. за готов новац под закуп издавати следеће ритске земље, као:

25 јут. ритских земаља Д. ковиљској општини,
1100 јутара ритских земаља каћеској општини, припадајућих и у VI. заливу лежећих; даље:
1600 јутара ритских земаља чурушкој општини,
600 јутара ритских земаља госпођиначкој општини и
1200 јутара ритских земаља жабаљској општини припадајућих и у I-вом заливу лежећих.

Дражба истих земаља држаће се на лицу места и то:

20. фебр. (4. марта) 1883. у Доњем Ковиљу,
21. фебр. (5. марта) 1883. и сљедећи дана у Каћу VI. заливу,
1. (13.) марта 1883. и сљедећи дана у Чуругу I. заливу,
8. (20.) марта 1883. и сљедећи дана у Госпођинци I. заливу,
15. (27.) марта 1883. и сљедећи дана у Жабљу I. заливу, почињући свагда у 8 сати у јутру.

Ближи услови могу се сазнати у Тителу.

У Тителу 4. фебруара 1883.

Тајник: Ж Вучетић. 2 3 — Председник одбора: Станојевић.

Ein tüchtiger Eisenhändler-Comiss, solider junger Mann, wird in meiner Eisenwaarenhandlung für den 15. März acceptirt. Nähere Bedingungen brieflich. Johann Terkulia
Eisenhandlung
1—3 **Vinkovce.**

ЗУБОБОЉЕ сваке врсте па и саме шупље и изеле зубе лечи брзо и трајно индиски екстракт. Због изврсности своје требало би свака породица исти екстракт да држи, а може се добити: у Н. Саду само код г г. **Д. Коде**, у Панчеву код **В. Х. Графа** апатекара, у Земуну код **Јов. Петровића**, у Петроварадину код **Теод. Деодато** апотекара, у флашама по 35 нов.
14—18 **G. Bäuchler.**

НАЈБОЉИ
ПАПИР ЗА ЦИГАРЕ
ЈЕСТЕ
LE HOUBLON
ФРАНЦУСКИ ФАБРИКАТ.
ПОДРАЖАВАЊА ТРЕБА СЕ ЧУВАТИ!!!

Прави је само овај папир за цигаре, ако има сваки лист биљегу **LE HOUBLON** и ако је сваки картон провиђен са доле налазећим се заштитним знаком и сигнатуром.

MARQUE DE FABRIQUE C. C.
Cawley & Henry
Propte du Brevet
CAWLEY & HENRY, alleinige Fabrikanten, PARIS
Seuls Fabricants brevetés des Marques:
PAPIER ANANAS Couleur Maïs Qualité supérieure
LE DRAPEAU NATIONAL Blanc ou Maïs Aux Armes de chaque Pays
5—22

САЛОН НАМЕШТАЈА
НИКОЛЕ ДУСИНГА.
СТОЛАРСКА РАДЊА НАМЕШТАЈА, И ВЕТРЕЊАЧА, У НОВОМ САДУ
преко пута од нове срп. школе, у својој кући бр. 2030.

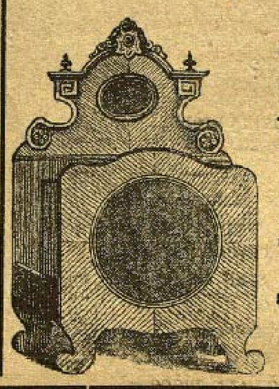

Задовољавајући се с одвећ малом хасном, могу као практичан самоизрађивач сваку конкуренцију издржати.

ВЕЛИКО и БОГАТО СТОВАРИШЕ: сваковрсног добро и постојано израђеног, самотворног, углачаног и лакованог намештаја, масивних извијених столица од трске и сламе а такођер и баштених столица за господу гостионичаре, по најумеренију цену.

Тапетовани дивана, почиваљака, креветски намештај са душецима и шофе-гарнитуре; даље огледала, карнисе и др., отлатнице за фино пиљење и за намештајне дрводеље на □' и на сноп.

Велико и богато стовариште свију врста позаментрија за тапацирање, за дворевање, и т. д.

Особито препоручујем велики избор
ДЕЧИЈИ КОШАР-КОЛА.

Одговорни уредник Миша Димитријевић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.